

Роль гуманітарної освіти в Україні в умовах глобалізації

В умовах поглиблення в Європі єдиного освітнього простору все більш актуальною для України стає проблема адаптації навчального процесу до умов, вимог і стандартів європейської освіти. На міжнародному саміті в Ялті у вересні цього року президент В. Янукович підтвердив наміри нашої держави стати надійним партнером європейського союзу в усіх сферах співробітництва, у тому числі й науковому та освітньому.

Зважаючи на це, постає питання – якою повинна бути гуманітарна освіта у вищих технічних навчальних закладах України в умовах необхідності підготовки висококваліфікованих спеціалістів, спроможних компетентно й швидко реагувати на виклики технічних і технологічних змін у світі? Мова йде про гуманізацію освіти взагалі, й технічної, зокрема. В решті решт, потреби нашого суспільства в оволодінні сучасними технологіями, розробці інновацій в технічній сфері і час, необхідний для задоволення цих потреб – явища об'єктивні. Що ж до суб'єктивного фактору цієї проблеми, то мова йде, насамперед, про формування фахівця–громадянина, який буде спроможний не тільки вирішувати питання розробки нових технологій, але й усвідомлювати значення та наслідки їх застосування в реальній дійсності.

Розвиток науки і техніки дедалі стає більш глобалізованим і ставить виклики перед країнами, які наражаються на процеси відставання у цій сфері. Проте, сенс технічної освіти полягає і в тому, щоби нові технічні та технологічні відкриття не принесли шкоди суспільству. І тут постає питання про гуманітарну складову технічної освіти, що призвана забезпечити підготовку фахівця не стільки технократичної, скільки гуманістичної свідомості, який усвідомлює значення впровадження нових технологій у виробничій сфері та несе відповідальність за їх наслідки для суспільства.

Гуманітарна освіта при цьому покликана не тільки гармонізувати професійну діяльність майбутнього інженера чи технолога, але й сформувати у нього систему цінностей, які б відповідали культурним, інтелектуальним, етичним, естетичним потребам сьогодення. Інтелігент виробничої сфери без життєвої і громадянської позиції, без естетичної обізнаності, правової та політичної культури – людина-робот, “гвинтик” у механізмі суспільних перетворень на користь тотальної технологізації життя. Сьогодні неможливо нехтувати гуманітарною освітою в технічних закладах освіти, планувати її за залишковим принципом, відкидати досягнення вітчизняних методик викладання, адже дисципліни саме соціально-гуманітарного спрямування складають змістовний стрижень національної системи освіти.

Сучасні виклики створюють необхідність структурних та змістовних змін в системі освіти. Якщо структурні зміни мають внести організаційні корективи в систему навчання, то змістовні зміни – створити гармонійні умови для інтеграції навчальних планів підготовки фахівців у галузі технічних знань з урахуванням методологічних і методичних досягнень національної гуманітарної освіти. Остання, в свою чергу, сприяє підвищенню якості професійної, в тому числі, й технічної освіти. Прискорення технічного прогресу вимагає від молодого спеціаліста постійно працювати над собою. Водночас розуміння того, що будь-яка техніко-інженерна діяльність – це не лише підвищення продуктивності праці, але, і це головне, як те чи інше рішення відповідає принципам та нормам людської моралі і взагалі умовам існування суспільства, багато в чому залежить від оволодіння студентом саме комплексом гуманітарних знань. Можна знати, як технічно удосконалити виробничий процес, але при цьому не думати про включення його у взаємозв'язок із навколишнім середовищем, людиною та суспільством.

Оскільки раціональність та логіка інженерної думки спрямовані на досягнення методів та способів роботи механізмів та техніки, а не на її

соціокультурне осмислення, завдання гуманітарних дисциплін полягає в тому, щоб у мисленні майбутнього інженера відбулася якісна зміна рівнів свідомості, а саме, стався перехід від технократичної моделі мислення до загальнолюдської та всепланетарної.